

*

Valpas ja kriittinen tieteenharjoittaja laatii virkkeensä usein niin varovaiseen muotoon, että tapahtuma esitetään luultavana sekä pää- että sivulauseessa: *On mahdollista, että tukos oli saattanut aiheuttaa sydämeistä lähteneestä emboluksesta.* Vastuuta ei tule kirjoittajalle yhtään lisää, jos virke muutetaan muotoon *Tukos oli saattanut aiheuttaa s. l. e.* Toinen vaihtoehto olisi: *On mahdollista, että tukos oli aiheutunut s. l. e.* Kaksinkertaisesti varovainen on myös seuraava virke: *Potilaan aivo-oireet voivat olla niin hallitsevia, että varsinainen perussairaus saattaa jäädä niiden varjoon.* Liikaa ei tule sanotuksi, vaikka sivulause typistetään muotoon - - *että perussairaus jää niiden varjoon.*

Modaaliseen apuverbiin ei pidä liittää määritettä, joka sanoo saman asian kuin itse verbi: *Joissakin tapauksissa keskimääräinen annos voi aiheuttaa lieviä hypertyreoosin oireita.* Teonsana voida ilmaisee juuri sen, että pääverbin ilmaisema tekeminen tapahtuu »joissakin tapauksissa». Yksinkertaisempia vaihtoehtoja olisivat *Joissakin tapauksissa keskimääräinen annos aiheuttaa l. h. o.* ja *Keskimääräinen annos voi aiheuttaa l. h. o.* Samanlaista epävarmuuden korostamista sisältyy lauseeseen *Se saattaa tulla toisinaan ensimmäisenä oireena.* Siis joko *Se saattaa tulla e. o.* tai *Se tulee toisinaan e. o.*

Vielä yksi esimerkki luultavuuden painostelusta tilastotyyliissä: *Oletettavasti vuosi 1972 ei tässä suhteessa poikkea erityisemmin*

viime aikojen tapaturmatilanteesta, joten varovasti arvioiden liikennetapaturmien osuus on ollut ehkä 45—55 prosentin paikkeilla kaikista tapaturmavakuutuslain piirissä sattuneista kuolemantapauksista. Tässä ei varmasti tullut sanotuksi liikaa — liian pitkäksi kylläkin. Korjausehdotus: *Jos tapaturmatiheys pysyi samana, oli liikenneturmissa menehtyneiden osuus 1972 tapaturmavakuutuslain piiriin kuuluneista kuolemantapauksista 45—55 %.* — E.K.

*

Yksikköä käytetään suomessa useampaa kuin yhtä tarkoitettaessa, kun puhutaan »sineistä, joita usealla omistajalla kullakin on vain yksi», sanoo E. N. Setälän lauseoppi (15. painos, Helsinki 1966, s. 42). Sääntö sinänsä on pätevä ja käypä, vaikka puhe »sineistä» ja »omistajasta» ei ole oikein ajantasaista (Setälällä on mm. esimerkki »Hän ei osannut olla ihmisten mielen mukaan»). Epävarma kirjoittaja ei läheskään aina tohdi seurata tuota Setälän sääntöä: *He löysivät merkittäviä leesioita monien subaraknoidaalivuotoon kuolleiden potilaiden sydämistä (par. sydäimestä). Peräruiskeet tulevat kyseeseen sairauksien toipilasvaiheissa (par. toipilasvaiheessa). Tutkimukseen otettiin poti-*

laita, joilla ei ollut virtsaamisvaivoja ja joiden rakot olivat limakalvoltaan normaaleja (par. - - ja joiden rakko oli limakalvoltaan normaali). Yleisesti tiedetään, että kullakin on vain yksi rakko, joten rakot levittää viimeisessä lauseessa anatomista harhaoppia. Onneksi kirjoittaja ei sentään ole valinnut muotoilua »- ja joilla on normaalin limakalvon omaavat rakot.» — Sujuvampaa suomea syntyy, kun yksikön ja monikon käytössä pysytään tältäkin osin Setälän vanhalla koetulla pohjalla. — E.K.

*

Miksi kirjoittaja käyttää seuraavassa *sekä*-konjunktiota? *Tärkeä osuus tässä lienee liuskatumaisilla leukosyyteillä sekä makrofageilla.* Hän rajoittaa sen avulla attribuutin liuskatumaisilla vaikutusalan. Jos rinnasteisten lausejäsenten välissä olisi *ja*, voisi joku soluoppia tuntematon luulla, että makrofagitkin ovat liuskatumaisia. Jos asiain painotuksen kannalta ei olisi tärkeää mainita leukosyyttejä ensin, voisi ongelman kiertää sanajärjestyksestä muuttamalla: - - *makrofageilla ja liuskatumaisilla leukosyyteillä.* On hyvä tuntea tuokin pieni koplutiivikonjunktioiden välinen ero. — E.K.